

voorschrift of school, maar ieder schiep naar zijn persoonlijke psychische waarneming.

Honoré Daumier (afb. 14) is wel de voornaamste, die vorm en geest van zijn tijd in de schilderkunst belichaamde.

Van allen, maar ook van *allen* is hij de schilder, die het Rembrandt-principe tot de uiterste mogelijkheid doorvoert.

Was voor Rembrandt het object de vorm van het licht, voor hem is het object de vorm van den geest.

Honoré Daumier is daardoor de grootste wegbe-reider voor de zelfstandige, abstracte schilderei. De onmiddellijke voorganger van Kandinský.

Daumier kende de natuurvormen en wist ze daarom te behandelen en... te negeeren. De tijd was nog niet daar om ze geheel overboord te gooien.

Hierdoor kwam het subjectieve dus zeer op den voorgrond. De Romantische pose verdween langzamerhand. De barbizon-schilders streefden ernaar het leven van hun tijd te belichamen.

De theatrale houding der klassieke figuren werd vervangen door de natuurlijke houding van den boer op het land, de klassieke neuzen van David door stompe boeren-neuzen. De sentimentaliteit door echt menselijk gevoel. (Vergelijk afb. 13 met 11).

David in frak, *Millet* op klompen.

Daarmee is vrij duidelijk het artistiek gevoel der 18e tegenover dat der 19e eeuw uitgedrukt.

Voor ik overga tot de nieuwe fase der schilderkunst, moet ik even stilstaan bij een verschijnsel, dat zich ook heden voordoet. Op de „Salon”, waar in Parijs evenals elders het classicisme den boventoon voerde, moesten natuurlijk de van levensadem doortrokken werken der Barbizon-schilders wel groote hilariteit verwekken. De verschijning van deze schilders en hunne werken, kan ik ongeveer vergelijken, met de verschijning van een gezonden boer op klompen, ruikend naar